

Начало>Предприемане на съдебни действия>Къде и как>Правото на коя страна се прилага? Правото на коя страна се прилага?

Белгия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Задължителните източници на белгийското национално право са нормативните актове, общите принципи на правото и обичайното право.

Нормативни актове могат да издават само държавни органи; общите принципи на правото са правно обвързващи, тъй като обществото е убедено в тяхната правна стойност, а обичайното право се състои от неписани и общоприети практики;

В Белгия няма система от прецеденти: съдебната практика, подобно на правната доктрина, има тежест, но не е обвързваща. Съдебните решения имат действие само между страните по делото и не са обвързващи за други съдии, разглеждащи подобни дела. С изключение на Конституционния съд, друг съд не може да изисква от останалите съдилища да следват определена линия в съдебната практика. Дори решение на Касационния съд не съдържа задължителни указания за съда, към който делото е изпратено за ново разглеждане. Само когато Касационният съд постановява за втори път решение по едно и също дело, съдържанието на това решение става обвързващо за съда, който следва да постанови окончателното решение.

1.2 Многостранни международни конвенции

Забележка:

Федералната публична служба „Външни работи“ разполага с база данни, предоставяща общ преглед на двустранните и многостранните конвенции, подписани след 1987 г.

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Текстът на редица конвенции, които са в сила в Белгия, е публикуван в Държавен вестник на Белгия, който е достъпен в електронна форма от 1997 г.: <https://justice.belgium.be>

Освен това на същия уебсайт могат да бъдат намерени текстовете на редица конвенции, дори и да са сключени преди 1987 г., в рубриката „Législation consolidée“ (2800 заглавия към 1 август 2004 г.)

По принцип Белгия е суверенна държава, която има върховна власт над лицата, попадащи под юрисдикцията на нейните съдилища. Предвид увеличаващата се интернационализация на обществото обаче, Белгия е все по-обвързана от правилата, определени от наднационални и международни организации и институции. По-специално Европейският съюз (ЕС), Организацията на обединените нации (ООН), Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО) и Съветът на Европа са оставили своя отпечатък върху белгийското законодателство чрез приемане на договори и нормативни актове (които могат да бъдат или да не бъдат пряко приложими) и чрез налагане на насоки и процеси за правна хармонизация, с които се цели да бъдат задължени държавите членки на тези организации да приведат в съответствие националните си правни системи.

Конвенциите в областта на правата на човека, които са пряко приложими в Белгия, са Европейската конвенция за правата на човека и Европейската социална харта, като и двете са приети в рамките на Съвета на Европа. Съответстващите текстове на равнището на Организацията на обединените нации са съответно Пактът за граждански и политически права и Международният пакт за икономически, социални и културни права.

Като наднационална организация Европейският съюз (ЕС) има значително влияние върху своите държави членки, включително Белгия. Основните правни инструменти на ЕС са регламенти, които са пряко приложими, и директиви, които трябва да бъдат транспонирани от самите държави членки.

Редица институции и организации са активни в развитието на отделните клонове на правото, като например международното частно право, международното наказателно право и международното търговско и икономическо право. Нека споменем само няколко: Организацията на обединените нации, Комисията на Организацията на обединените нации по международно търговско право, Хагската конференция по международно частно право, Международния институт за унифициране на частното право, Съвета на Европа, Европейския съюз и Европейската общност, Международната комисия по гражданско състояние, Международната морска организация, Международната асоциация за въздушен транспорт, Бенелюкс и т.н.

1.3 Основни двустранни конвенции

Както федералните органи, така и органите на федералните единици, съставляващи Белгия, могат да сключват двустранни споразумения с други държави или региони по света в зависимост от това дали предметът попада в обхвата на собствените им правомощия. Повечето от тези конвенции са сключени със съседни държави или държави, с които Белгия е в тесни или важни търговски отношения.

2 Прилагане на съгласовителни норми

Законът от 16 юли 2004 г., с който е приет Кодексът на международното частно право, е публикуван в Държавния вестник на Белгия на 27 юли 2004 г. Този закон може да бъде намерен в "Législation consolidée".

В настоящия информационен лист се разяснява положението съгласно Кодекса на международното частно право. Разпоредбите на Кодекса относно международната компетентност и относно последиците от чуждестранни съдебни решения и автентични актове са приложими съответно по отношение на искове, предявени след влизането в сила на закона, и по отношение на съдебни решения и автентични актове, постановени след влизането в сила на закона. Спрямо случаите, попадащи извън обхвата на преходните разпоредби на Кодекса, се прилагат редица други закони, а също и съдебната практика и правната доктрина. Посочените по-долу уебсайтове могат да бъдат полезни:

- <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

- <https://www.ipr.be/fr>

- <https://www.dipr.be/fr>

Кодексът се прилага само когато случаят не се урежда от международни конвенции, правото на Европейския съюз или специално законодателство.

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно сълъкновителните норми

Белгийските съдии не прилагат само белгийското право. Често пъти те трябва да постановяват решения въз основа на чуждо право.

Белгийското международно частно право гласи, че чуждото право следва да се прилага въз основа на тълкуването, прието в чуждата държава, а ако съдът не може да определи сам съдържанието на чуждото право, той може да поиска помощ от страните. Когато съдът очевидно не може да определи съдържанието на чуждото право в разумен срок, той трябва да приложи белгийското право (член 15 от Кодекса).

2.2 Препращане

След приемането на Кодекса препращането по принцип не се допуска (член 16 от Кодекса). В Кодекса обаче е включено изключение за правото, приложимо по отношение на юридически лица (член 110), и възможно препращане към белгийското право относно правоспособността и дееспособността на физическите лица (вж. по-долу).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привързка)

Критерият на привързване може да се променя с времето (напр. гражданството) или пространството (напр. обичайното местопребиваване).

В Кодекса на международното частно право се прави опит да се определи правилото, което следва да се прилага при най-често срещаните случаи на промяна на критерия на привързване.

Що се отнася до последиците от брака например, първият критерий на привързване съгласно Кодекса е обичайното местопребиваване на съпрузите към момента на позоваване на последиците (член 48).

Що се отнася до дела за произход, в Кодекса се определя, че приложимото право е правото на държавата, на която е гражданин лицето, чието бащинство или майчинство е предмет на спора, към момента на раждането на детето (член 62).

Вещните права се уреждат от правото на държавата, в която се намира съответната вещь към момента на позоваване на правото върху нея. В Кодекса обаче се определя, че придобиването и загубата на такива права се уреждат от правото на държавата, в която се намира вещта към момента на действията или обстоятелствата, които се използват като основание за придобиването или загубата на правата (член 87).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на сълъкновителни норми

Обичайните сълъкновителни норми не се прилагат в редица случаи, определени в кодекса.

1. По изключение правото, определено от Кодекса, не е приложимо, когато е очевидно, че с оглед на всички обстоятелства случаят има много слаба връзка с Белгия и е много тясно свързан с друга държава. В този случай се прилага правото на тази друга държава (член 19).

2. Императивните или свързаните с обществения ред норми на белгийското право, които уреждат международна ситуация, продължават да се прилагат, независимо от правото, определено от сълъкновителните норми (член 20).

3. Изключението по отношение на международния обществен ред позволява да не се прилагат определени аспекти на чуждото право, ако последиците от тяхното прилагане биха били явно несъвместими с белгийския правен ред (член 21).

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Белгийският съд може да поиска от страните да определят съдържанието и обхвата на чуждото право. Съдът може също така да приложи Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави, подписана в Лондон на 7 юни 1968 г. Когато се изискват автентични доказателства, от страната ще бъде поискано да представи декларация, известна като *certificat de coutume*, в която съответният чуждестранен орган предоставя автентични доказателства за нормите, които са или са били приложими в неговата държава.

3 Сълъкновителни норми

Когато съгласно посочените вече норми е компетентен белгийският съд, той трябва да реши кое право трябва да приложи по отношение на спора. Съдът взема решение по този въпрос в съответствие с белгийското международно частно право. В зависимост от предмета на спора са налице различни критерии на привързване, които могат да свържат делото с конкретен правен ред. Кодексът на международното частно право е структуриран по тематични области и посочва съответните критерии на привързване за съответните тематични области. По-долу са разгледани някои от тези области.

3.1 Договорни задължения и правни действия

Приложим е Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения („Рим I“). Кодексът на международното частно право разширява приложението на предишната Римска конвенция от 1980 г. до договорни задължения, които бяха изключени от нейния обхват. Кодексът следва да бъде адаптиран скоро, за да се вземе предвид положението, произтичащо от заместването на предишната Римска конвенция с Регламент „Рим I“.

Определени въпроси, изключени от обхвата на регламента, обаче се уреждат от специфични норми:

- международни конвенции (по-специално Женевската конвенция от 7 юни 1930 г. за уреждане на някои сълъкновения на закони във връзка с менителниците и записите на заповед, и Женевската конвенция от 19 март 1931 г. за уреждане на някои сълъкновения на закони във връзка с чековете),

- специфични разпоредби на Кодекса (по-специално член 124 относно доверителната собственост и член 111 относно дружествените договори).

Най-накрая следва да се отбележи, че съгласно член 25 от Регламента продължават да се прилагат определени международни конвенции, а именно:

- Будапещенската конвенция от 21 юни 2001 г. относно договора за превоз на товари по вътрешните водни пътища,

- Лондонската международна конвенция от 28 април 1989 г. по спасяване,

- Международните конвенции за уеднаквяване на някои правила във връзка със случаи на сблъскване и за уеднаквяване на някои правила относно оказване на помощ и спасяване на море, подписани в Брюксел на 23 септември 1910 г., и протоколът за подписване, приложен към тях.

3.2 Извъндоговорни задължения

Приложим е Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“). Кодексът на международното частно право разширява приложението на регламента до въпроси, които са изключени от обхвата му.

Определени въпроси, които не попадат в обхвата на регламента, обаче се уреждат от специфични норми. Например задължението, произтичащо от клеветническо действие или от нарушаване на неприкосновеността на личния живот или правата на личността, се урежда, по избор на ищеца, от правото на държавата, в която е извършено действието или е настъпила или има опасност да настъпи вредата, освен ако ответникът не установи, че не е могъл да предвиди, че вредата ще настъпи в тази държава (член 99).

Най-накрая следва да се отбележи, че съгласно член 28 от Регламента продължават да се прилагат определени международни конвенции, а именно:

- Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия,

- Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за гражданска юрисдикция в случаи на сблъскване, Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за наказателна юрисдикция в случай на сблъскване или на друго навигационно произшествие и Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за задържането на морски кораби, всички подписани в Брюксел на 10 май 1952 г.,

- Международната конвенция по спасяване, Лондон, 28 май 1989 г.,

- Конвенцията за издаване на европейски патенти, Мюнхен, 5 октомври 1973 г.,

- Международната конвенция от 29 май 1933 г. за уеднаквяване на някои правила относно налагане на запор на въздухоплавателни средства,

- Международните конвенции за уеднаквяване на някои правила във връзка със случаи на сблъскване и за уеднаквяване на някои правила относно оказване на помощ и спасяване на море, подписани в Брюксел на 23 септември 1910 г., и протоколът за подписване, приложен към тях.

3.3 Правно положение на субекта и неговите аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Освен ако в Кодекса на международното частно право не е предвидено друго, приложимото право по спорове, свързани с гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физическите лица, е правото на държавата, чийто гражданин е лицето (национален закон). Същото правило се прилага при промяна на пола (член 35б от Кодекса).

Относно дееспособността на физическите лица, Кодексът на международното частно право предвижда правило за частично препращане, съгласно което въпросът се урежда от белгийското право, ако чуждото право изисква прилагане на белгийското право (член 34 от Кодекса). В съответствие с общия принцип приложимото право към определянето на фамилните и собствените имена е правото на държавата, чийто гражданин е лицето (член 37, параграф 1 от Кодекса) или правото на една от държавите, чийто гражданин е лицето, ако то притежава няколко гражданства (член 37, параграф 2 от Кодекса).

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Като общо правило за установяване на приложимото право член 62, параграф 1, първа алинея от Кодекса на международното частно право предвижда, че установяването и оспорването на бащинство или майчинство на дадено лице се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е лицето към момента на раждането на детето, или ако установяването на бащинство или майчинство е в резултат на волеизявление, към момента на този акт.

Когато определеното право не предвижда изискване за съгласие в случай на установяване на бащинство или майчинство в резултат на волеизявление, изискването и условията за даването на съгласие, както и начините на изразяване се определят от правото на държавата, на чиято територия е обичайното местопребиваване на лицето към момента на това съгласие (член 62, параграф 1, втора алинея от Кодекса).

3.4.2 Осиновяване

Условията за извършване на осиновяване се уреждат от националния закон на осиновителя или общия национален закон на осиновителите. Ако осиновителите нямат едно и също гражданство, условията се уреждат от правото на обичайното им местопребиваване, а ако няма такова, от белгийското право (член 67 от Кодекса).

Приложимото право към даването на съгласие от съответните лица е това на държавата, в която е обичайното местопребиваване на осиновеното лице. Ако според това право обаче не се изисква съгласието на осиновеното лице или на неговите родители или законни представители, или ако това право не познава института на осиновяването, съгласието на съответните лица се урежда от белгийското право (член 67 и член 68 от Кодекса).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

По отношение на правото, приложимо към брака, Кодексът на международното частно право прави разграничение между:

1. обещанието за сключване на брак: правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на бъдещите съпрузи, или, ако няма такова, правото на държавата, чийто граждани са двамата бъдещи съпрузи, или, ако няма такова, белгийското право (член 45 от Кодекса);
2. сключването на брак: националното право на всеки от съпрузите, с възможното изключение за брак между лица от един и същи пол, което се изразява в това, че разпоредбата на чуждото право, забраняваща такъв брак, ще бъде изключена, ако единият от съпрузите е гражданин или има обичайно местопребиваване в държава, чието право позволява сключването на такъв брак (член 46 от Кодекса);
3. формалности: правото на държавата, в която е сключен бракът (член 47 от Кодекса).
4. последици от брака: правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на съпрузите, или, ако няма такова, правото на държавата, чийто граждани са двамата съпрузи, или, ако няма такова, белгийското право (член 48 от Кодекса);

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Що се отнася до партньорства или всяка форма на съжителство, подлежащо на регистрация, в белгийското право се разграничават отношенията между несклучили брак партньори, които създават връзка, равнозначна на брак, и отношенията, които не създават връзка, равнозначна на брак. Приложимото право по отношение на първия вид отношения е правото, което се прилага към брака (вж. по-горе). За разлика от него, правото, приложимо към отношенията на съжителство, които не създават връзка, равнозначна на брак, е правото на държавата, в която съжителството е регистрирано за първи път.

Няма специфични разпоредби, уреждащи нерегистрирани отношения, свързани със съжителство.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

При развод и фактическа раздяла правилата на Регламент (ЕС) на Съвета от 20 декември 2010 г. относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла ("Рим III") са общоприложими. Евентуалният избор на приложимо право от съпрузите следва да бъде извършен не по-късно от първото явяване пред съда, сезиран с молбата за развод или законна раздяла.

3.5.4 Задължения за издръжка

Член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка препраща към Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. относно приложимото право към задълженията за издръжка. Общото правило определя правото на държавата, в която се намира обичайното местопребиваване на кредитора. Налице са обаче специални разпоредби, приложими между деца и родители и спрямо лица на възраст под 21 години при техните взаимоотношения с лица, различни от родителите им, и към задълженията за издръжка между съпрузи и бивши съпрузи или между лица, чийто брак е унищожен. Протоколът включва и разпоредба, позволяваща на страните да изберат приложимото право.

Освен това Хагската конвенция от 24 октомври 1956 г. за приложимото право при задълженията за издръжка на деца се прилага в отношенията между Белгия и държава, която е страна по нея, без да е ратифицирала посочения по-горе Хагски протокол от 23 ноември 2007 г.

3.6 Режим на имуществени отношения

Партньорите могат да изберат сами правото, което да урежда техния брачно-имуществен режим. Изборът е ограничен: правото на държавата на първото обичайно местопребиваване на партньорите след сключването на брака им **или** националното право на единия от съпрузите (член 49 от Кодекса на международното частно право).

При липсата на избор на приложимо право брачно-имущественият режим се урежда от правото на държавата, където е първото обичайно местопребиваване на партньорите след сключването на брака им. Ако обичайното им местопребиваване не се намира в една и съща държава, приложимо е правото на държавата, чиито граждани са и двамата партньори към момента на сключване на брака. В останалите случаи приложимото право е правото на държавата, в която е сключен бракът (член 51 от Кодекса).

3.7 Завещания и наследяване

Тази област се урежда от Регламент 650/2012 от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

3.8 Недвижимо имущество

Критерият за определяне на приложимото право е мястото, където се намира имуществото (член 87 от Кодекса).

3.9 Несъстоятелност

Несъстоятелността се урежда от Регламент (ЕО) № 1346/2000 от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност. Основният принцип в Регламента е, че е налице едно главно универсално производство по несъстоятелност, което може да бъде последвано от вторични частични производства.

Последна актуализация: 17/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.